

## Utbildningsinspektion i Utbynässkolan, grundskola F-5

### UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, stödinsatser och bedömning av lärandet. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

### Beskrivning av skolan

| Utbynässkolan   | Antal barn/elever |
|-----------------|-------------------|
| Skolbarnsomsorg | 116               |
| Förskoleklass   | 41                |
| Grundskola      | 153               |

Utbildningen vid Utbynässkolan omfattar verksamhet i förskoleklass och årskurserna 1–5. Verksamheten är organiserad i fyra klasser omfattande förskoleklass och årskurs 1–2 samt två klasser per årskurserna 3–5. Integrerat i skolans lokaler finns fritidshemsverksamhet för 116 av skolans elever i förskoleklassen och årskurserna 1–3.

Eleverna kommer huvudsakligen från förskolor och familjedaghem i området. I årskurs 6 fortsätter skolans elever till Gamlestadsskolan. Cirka hälften av eleverna går dock över till enkola i Partille kommun eller fristående skolor.

Skolans pedagogiska personal är indelad i två lag som omfattar förskoleklass och årskurserna 1–2, ett lag som omfattar årskurs 3 och slöjd samt ett lag som omfattar årskurserna 4 och 5. Varje arbetslag leds av en samordnare. Personalen är även indelad i två F–5 spår vid arbetsplatsträffar.

Undervisningen bedrivs både åldersintegrerat och åldersindelad i de yngre åren samt i huvudsak åldershomogent i de äldre åren. Eleverna i årskurserna 2 och 3 respektive 4 och 5 är indelade i årskursövergripande grupper i vissa ämnen.

Utbynässkolan är en liten ”byskola”, som ligger i ett lugnt villaområde med få familjer som har utländsk bakgrund och med närhet till naturområden.

Skolan har gamla anor. Den äldsta byggnaden är från 1920-talet. Huvudbyggnaden är från 1950-talet. Därutöver består skolan av en fristående byggnad för idrott och tre fristående paviljonger.

Utbynässkolans personal uttrycker ovisshet inför skolans framtid, på grund av organisationsförändringar av skolverksamheten i stadsdelen. Enligt de förslag som har presenterats kommer skolan att läggas ner eller byggas ut.

### Genomförandet av inspektionen i Utbynässkolan

Skolverket sände den 24 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Utbynässkolan har bestått av experterna Gunilla Hellner Blixt och Leif Hagstrand. Besök i Utbynässkolan genomfördes den 18 januari 2005.

Skolverket kommer att följa upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

För stadsdelen upprättas även en stadsdelsrapport där stadsdelsövergripande förbättringsområden tas upp. Skolrapporten bör därför läsas ihop med stadsdelsrapporten.

## Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Utbynässkolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Utbynässkolan genomfördes lektionsbesök samt intervjuer med rektor, lärare, elever, skolans elevhälsoteam samt föräldrar. Under besöket fördes också spontana samtal med elever och personal.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit Göteborgs kommuns eget kvalitetsarbete med balanserad resultatredovisning, kallad Balansen. I ”Balansen” ingår regelbundna kvalitetsmätningar.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Intervjuade elever, föräldrar och personal på skolan har en samstämmig uppfattning om att Utbynässkolan utgör en trygg miljö, som kännetecknas av en öppen, vänlig, positiv och respektfull atmosfär med få konflikter. Föräldrar och elever uttrycker ett stort förtroende för lärarnas kompetens och upplever, med något undantag, att de blir väl bemötta. Eleverna trivs överlag mycket bra både i skolan och i sin egen klass. De tycker att det är viktigt att vara en bra kompis och att hjälpa till när någon är ledsen.

I skolans elevråd och i klassråden kan eleverna i demokratiska arbetsformer uttrycka egna åsikter, lyssna på andras uppfattningar och delta i vissa beslut om verksamheten. Intrycket är att eleverna är delaktiga i frågor om skolans fysiska miljö samt regler och material för utevistelsen. Elevernas möjligheter att ta del i beslut om och påverka utbildningens innehåll och former framträder dock inte på ett tydligt sätt.

Eleverna ges vissa möjligheter att, efter ålder och mognad, ta ansvar för det egna skolarbetet och skolmiljön. Det sker bland annat genom individuellt arbete, veckoplaneringar och olika ansvarsområden i klasserna.

Intervjuade elever uttrycker att det är roligt och meningsfullt att gå i skolan.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att eleverna på Utbynässkolans utifrån sina förutsättningar ger uttryck för grundläggande demokratiska värderingar och ett etiskt förhållningssätt. Eleverna upplever skolmiljön som trygg och visar lust att utvecklas, socialt och kognitivt. Dock bör skolan förbättra elevernas möjligheter att ta ansvar för sitt eget lärande och möjligheter att påverka utbildningens innehåll och former.

## 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Flertalet elever på Utbynässkolan deltar koncentrerat och aktivt i undervisningen. Intervjuade elever uttrycker att det är roligt att lära sig och kunna saker och att det är roligt med utmaningar så att man får anstränga sig. Matematik är ett populärt ämne liksom engelska.

Elevernas kännedom om målen för den egna utbildningen framträder inte på ett tydligt sätt. Deras möjligheter att följa och utvärdera den egna lärandeprocessen i förhållande till de nationella målen kommer enligt rektorn att förbättras genom skolans pågående utveckling av arbetet med individuella utvecklingsplaner och elevportfolio. Utvecklingsplanerna innehåller även andra aspekter än fakta och färdighetskunskaper, som till exempel "sociala mål". De fokuserar dock huvudsakligen ämnena svenska, matematik och engelska, vilket innebär att elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen inte framträder lika tydligt.

Utbynässkolan genomför de nationella proven i årskurs 5. De redovisade resultaten för år 2004 visar att 89,2 procent av eleverna har uppnått målen i svenska. Motsvarande andel i engelska var 96,9 procent och i matematik 97 procent. Det lägre resultatet i svenska beror enligt rektorn på att vissa uppgifter saknas i underlaget. Även tidigare år har skolan, i jämförelse med andra skolor, redovisat goda kunskapsresultat i dessa ämnen.

Signalerna från Gamlestadsskolan, som är en mottagande skola i årskurs 6, är att eleverna ligger väl till kunskapsmässigt enligt rektorn.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att eleverna utvecklar goda kunskaper och färdigheter i enlighet med målen i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och kursplaner. Elevernas kännedom om målen och skolans kunskapsuppföljning i andra ämnen än basämnena bör dock uppmärksammas.

### 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Skolan har formella former för samverkan med elever. I skolans elevråd ingår en elevrepresentant från varje klass. Elevrådet träffas varje månad under ledning av teamsamordnaren tillika specialpedagog och rektorn och tar upp frågor som kommit upp i klassråden. Exempel på frågor, som behandlas och som eleverna kan vara med och påverka, är förbättringar av skolans yttre och inre miljö, regler kring rastaktiviteter och inköp av uteleksaker. De äldre eleverna är dock kritiska till att beslutade åtgärder inte alltid genomförs. Elevrepresentanter ingår i också skolans matråd och i en grupp, som skall ta fram förslag till färgsättning vid ommålning i skolan.

Enligt rektorn handlar elevernas delaktighet inte bara om klassråd och elevråd. Det viktigaste är elevernas delaktighet i det egna lärande, vilket hon framhåller är ett område skolan behöver och håller på att utveckla. Till exempel kommer personalens studiedagar innevarande läsår att handla om elevdemokrati och elevmedverkan.

Samverkan med föräldrarna sker i olika former. Samrådet är ett skolövergripande forum för dialog mellan föräldrar och skolan. I samrådet ingår förutom föräldrar från varje klass, rektor och minst en personalrepresentant. Skolans rektor är ordförande. På samrådet behandlas frågor om skol- och arbetsmiljö, skolans organisation, samarbete mellan hem och skola samt information från stadsdelsnämnden som rör skolan. Samrådsrepresentanterna har, förutom att vara en resurs för föräldrarna i klassen, även ansvar för att organisera skolgemensamma aktiviteter som syftar till att öka "vi-känslan" och förbättra skolmiljön. En av samrådsrepresentanterna är också representant i stadsdelens Skolråd. Föräldramöten genomförs två gånger per läsår.

Flertalet intervjuade föräldrar anser att de har inblick i sina barns skolgång och i skolans verksamhet. De får information genom lärarnas månads-/veckobrev, daglig kontakt (yngre barnen), utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner. Någon förälder efterfrågar mer information och diskussion om undervisningen och lärandet.

Värdegrundsarbetet utgör en integrerad del i skolans arbete. Skolan lägger stor vikt vid att arbeta förebyggande på flera nivåer, i syfte att skapa goda och demokratiska relationer samt en trygg lärmiljö. Skolans handlingsplan mot mobbning och en nyskriven kompletterande plan för arbetet mot alla former av hot, våld och kränkningar anger en tydlig inriktning och arbetsgång och beaktar relationerna elev-elev, vuxen-elev och elev-vuxen.

Inför varje läsår gör klassläraren en plan för det förebyggande arbetet i klassen. Arbetet innefattar kartläggningar av klassen/gruppen genom sociogram och kontinuerligt arbete med värderingar och livskunskap i vardagen - till exempel kompismassage, kompissamtal, hemlig kompis, IQ-träning och etiska samtal. Arbetet innefattar också gemensamma roliga aktiviteter, fadderverksamhet och kamrattstödare i årskurserna 4 och 5. Handlingsplanen utvärderas vid vårterminens slut i samband med övrig utvärdering och tillsammans med barnen. Omedelbara åtgärder vidtas vid misstanke om mobbning eller kränkande handlingar. Arbetet hålls samman av skolans elevhälsoteam.

Skolan har kända gemensamma trivselregler för den vardagliga samvaron och arbetsmiljön. Reglerna reviderades för tre år sedan, genom ett omfattande arbete i samverkan med elevrådet och Samrådet med föräldrarna. Rektorn konstaterar att skolan kanske bör aktualisera reglerna årligen, genom att gå igenom vad reglerna innebär och göra eventuella smärre justeringar vid elevrådets första möte på höstterminen.

Eleverna har tillgång till förebyggande skolhälsovård. Skolsköterskan har mottagning två och en halv dag i veckan. Inför varje läsår genomför skolsköterskan hälsosamtal med eleverna. Hälsokontroller genomförs. Som skolans val har antalet timmar i idrott och hälsa utökats.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Utbynässkolan arbetar aktivt och medvetet för att skapa en god arbetsmiljö och förebygga kränkande behandling. Inspektörerna konstaterar att eleverna ges möjligheter till visst inflytande i beslut som rör skolans inre och yttre miljö. Dock bör skolan uppmärksamma elevernas möjligheter till delaktighet och inflytande i frågor om utbildningens mål och innehåll.

#### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Utbynässkolans har en lokal arbetsplan för läsåret 2004-2005. Planen utgörs av ett målstyrningsdokument som konkretiserar vad begreppen trygghet och lärande står för och hur skolan ska arbeta för att uppnå detta - ur ett barn-, vuxen- och föräldraperspektiv.

Skolan har lokalt bearbetade kursplaner för ämnena svenska, matematik, engelska, samhällsorientering, naturorientering, teknik, idrott och hälsa, slöjd, bild och hem- och konsumentkunskap. Samtliga innefattar övergripande mål för ämnet och arbetssätt relaterat till läroplanens mål att sträva mot. I flera ämnen

anges även arbetssätt för att stärka elevernas ansvar och inflytande samt hur arbetet skall följas upp. Kursplanerna arbetades fram under åren 2002-2003.

Skolans lokala utläggning av tid i timplan överensstämmer med de nationella riktlinjerna. Den följer med viss revidering stadsdelens timplan, inom ramen för det totala antalet timmar i de olika ämnena.

Undervisningen organiseras i de yngre åren i åldersintegrerade klasser och i de äldre åren i åldershomogena klasser. Eleverna i förskoleklass och årskurserna 1–2 klasserna arbetar i olika grupperingar under dagen och veckan – både åldersindelade och åldersblandade. Vid exempelvis temaarbete arbetar elever i olika åldrar tillsammans. Eleverna i årskurserna 2 och 3 respektive 4 och 5 är indelade i årskursövergripande grupper i vissa ämnen – idrott och hälsa, slöjd, naturorientering/experiment och bild. Samverkan sker också mellan klasserna inom samma årskurs.

Fritidshemsverksamheten är integrerad i de fyra klasserna med förskoleklass och årskurserna 1–2. Fritidshemsverksamheten för eleverna i årskurs 3 är förlagd till ett särskilt klassrum i huvudbyggnaden där eleverna har sin undervisning förlagd. Fritidspedagogerna ingår med sina kompetenser i verksamheten/undervisningen under skoldagen. Fritidshemsverksamheten planeras inom respektive fritidshem men också i tvärgrupp mellan fritidshemmen.

Pedagogerna är verksamhetsmässigt indelade i fyra arbetslag men också indelade i två spår vid arbetsplatsträffar. Olika grupperingar och samverkan mellan pedagogerna ger enligt rektorn goda förutsättningar för att nyttja pedagogernas olika kompetenser och att utveckla en röd tråd i lärandet i förskoleklass och årskurserna 1–5. Små undervisningsgrupper bidrar ytterligare till att möta elevers olika behov av stöd och utmaningar.

Intrycken från lektionsbesöken är att undervisningen i de äldre åren i hög grad kännetecknas av ”traditionellt lärarstyrda” arbetssätt och främjar individuellt arbete i högre grad än samverkan mellan eleverna. Enligt rektorn arbetar de äldre eleverna ibland i dialog och på annat sätt tillsammans i ämnet engelska. Vidare säger rektorn att arbete i grupp generellt sett är mer förekommande i de samhälls- och naturorienterande ämnena. Det förekommer också i andra ämnen som till exempel matematik, men då främst i de yngre åldrarna.

I framförallt de yngre åren ges exempel på arbetssätt som främjar elevernas egen planering och olika sätt att lära och som ger utrymme för lek, skapande och olika uttrycksformer. Individuella och gemensamma veckoplaneringar/arbetsscheman, tankeböcker och liknande används i varierande omfattning i de olika åldersgrupperna. Enligt lärarna är elevernas inflytande över det egna lärandet ett område som behöver utvecklas, vilket också bekräftas av intervjuerna med eleverna.

Utbynässkolan arbetar, liksom övriga skolor i stadsdelen, med att utveckla individuella utvecklingsplaner och elevportfolio för att synliggöra och dokumentera varje elevs lärande. Utvecklingsplanerna innehåller, förutom aspekter på fakta och färdighetskunskaper, även ”kunskap om mig själv” avseende både social utveckling - såsom trygghet, ansvar, samarbete och delaktighet - samt lärandeutveckling - såsom delaktighet, självständighet, självkännet och samarbete. Arbetet med individuella utvecklingsplaner handlar enligt rektorn om att eleven

skall kunna se sitt eget lärande och aktivt vara med och utforma sin lärprocess. Det handlar också om att eleverna skall ha kunskap om vilka mål som finns och vad som förväntas av dem. Rektorn bedömer att skolan i detta avseende har kommit en bit på vägen, framförallt i de yngre åldrarna och i slöjdundervisningen.

Skolan använder Skolverkets diagnosmaterial i årskurs två och genomför årligen återkommande tester i svenska och matematik. Till grund för att följa, bedöma och stödja elevernas kunskapsutveckling ligger också skolans lokala kursplaner, som på ett tydligt sätt relaterar till målen att sträva emot i Lpo 94.

Regelbundna utvecklingssamtal genomförs med föräldrar och elever en gång per termin. Samtalen ingår som en del i arbetet med de individuella utvecklingsplanerna och förbereds genom skriftliga samtalsunderlag under medverkan av elever och föräldrar. Enligt föräldrarna utgör utvecklingssamtalen och de individuella utvecklingsplanerna ett bra underlag för föräldrars och elevers behov av information och vägledning men de påtalar också att materialet kan bli mer hanterligt.

Skolan bedriver ett medvetet långsiktigt utvecklingsarbete för att utveckla lärandeprocesserna i grupperna/klasserna och öka elevernas insikt och delaktighet i sitt eget lärande. Skolans arbets- och mötesorganisation, pedagogiska diskussioner och lärande samtal, kompetensutveckling, elevernas individuella utvecklingsplaner samt upplägget av skolans utvärdering stödjer denna process.

Skolan har väl utvecklade rutiner och bedriver ett medvetet arbete för att identifiera, utreda, sätta in åtgärder och följa upp elever i behov av särskilt stöd. Elevhälsoteamet på skolan - där rektor, specialpedagog, speciallärare och skol-sköterska ingår - bevakar och säkrar arbetet genom kontinuerlig uppföljning och avstämning. Stödbehov upptäcks genom lärares, föräldrars och elevers iakttagelser, de individuella utvecklingsplanerna och årligen återkommande tester i svenska och matematik. Elevhälsoarbetet utgår från en specialpedagogisk plan, som delvis innebär ett nytt sätt att arbeta. Huvudansvaret för alla elever i klassen ligger hos klassläraren. Specialpedagog eller speciallärare kartlägger i samarbete med klassläraren hur verksamheten kan utvecklas för att möta varje barns förutsättningar och behov. Klasslärare och specialpedagog har ett gemensamt ansvar för att åtgärdsprogram upprättas och följs upp tillsammans med föräldrar och elev. Åtgärdsprogrammen utgår från elevens starka sidor och innehåller mål på lång och kort sikt. Problematiken beaktas på elevnivå men inte på grupp- och skolvivå. Skolan har förutom sin egen stödorganisation också möjligheter att få råd och stöd från det centrala stödteamet i stadsdelen.

Det finns inga särskilda undervisningsgrupper på skolan. Elever i behov av särskilt stöd ingår i ordinarie klasser, i bland fall med stöd av elevassistenter. Behovet av modersmålsundervisning tillgodoses enligt rektorn i önskad utsträckning. Inga elever har bedömts ha behov av studiehandledning på modersmålet.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans pedagogiska verksamhet utgår från de mål som anges i Lpo 94. Skolan arbetar med att utveckla sina metoder för att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling och utveckla lärandeprocesserna. Inspektörerna vill i detta sammanhang lyfta fram betydelsen av att eleverna får möjligheter att mer aktivt delta i planeringen och utvär-

deringen av sitt lärande. Vidare bör skolan utveckla arbetssätt som främjar elevernas olika sätt att lära samt utvecklar deras förmåga att arbeta tillsammans.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

På Utbynässkolan finns en rektor med övergripande pedagogiskt, personalleddande och administrativt ansvar. Rektorn har på ett tydligt sätt delegerat ut ansvar för olika uppdrag och sysslor samt arbetslagens budget för läromedel och förbrukning. Varje arbetslag leds av en samordnare. En teamsamordnare tillika skolans specialpedagog, med en halvtidstjänst, utgör en länk mellan rektorn och arbetslagen men också mellan arbetslagen i övergripande pedagogiska, elev- och personalvårdande, skolutvecklande och organisatoriska frågor. Rektorn har tillgång till administrativt stöd för fakturering, personalrapportering och vikariefrågor av en byråsekreterare, som huvuddelen av arbetstiden befinner sig på en annan skola (Gamlestadsskolan).

Rektorn har innehaft tjänsten som rektor för Utbynässkolan sedan år 1995. Hon har lärarbakgrund och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn är väl känd av skolans elever och föräldrar genom till exempel besök i klasserna, medverkan i skolans gemensamma aktiviteter och informationsbrev. Hon uppfattas vara tillgänglig för frågor och synpunkter. Rektor har god förtrogenhet med den dagliga verksamheten och håller sig uppdaterad genom vardagliga kontakter men också genom att delta i spårträffar och samordnarmöten.

Liksom övriga skolor i stadsdelen utvecklar och bedriver Utbynässkolan sedan några år tillbaka ett systematiskt kvalitetsarbete enligt en gemensam målstyrningsmodell. Den innebär att alla medarbetare i en gemensam process skall definiera vad begreppen trygghet, delaktighet och tillgänglighet och lärande står för och hur man skapar detta i den egna verksamheten samt vilka åtaganden skolan kan göra. Efter många gemensamma diskussioner har Utbynässkolan upprättat ett målstyrningsdokument för begreppen trygghet och lärande läsåret 2004-2005. Dokumentet ersätter skolans tidigare lokala arbetsplan och skall utvärderas och utvecklas varje läsår.

Utvärderingen av läsårets arbete genomförs i olika delar dels en utvärdering tillsammans med barnen i den egna gruppen/klassen och en egenutvärdering av arbetet i gruppen/klassen - utifrån perspektiven trivsel och lärande, dels en utvärdering av arbetslagets innehåll och organisation - innefattande pedagogiska frågor, elevvård och personalvård. Arbetslagen för förskoleklasserna och årskurserna 1-2 gör också en så kallad husutvärdering avseende samarbete och lärprocesser. Utvärderingarna ligger till grund för arbetet kommande läsår. Utbynässkolan deltar också i kommunens kvalitetsarbeten Kvalitetsdialogen samt

”Balansen”. Skolan saknar, liksom övriga skolor i stadsdelen, en skriftlig kvalitetsredovisning.

Under de senaste åren har verksamhetschefen för skolan och förskoleverksamheten i Kortedala initierat flera gemensamma utvecklingsprocesser i stadsdelen, som syftar till att skapa en röd tråd i och mellan verksamheterna för barnens lärande och utveckling från förskolan till årskurs 9. Arbete pågår på Utbynässkolan med att utveckla och befästa arbetet med bland annat individuella utvecklingsplaner, Problembaserad skolutveckling (PBS) och den tidigare nämnda målstyrningen.

Skolan har rutiner för uppföljning av att den garanterade undervisningstiden erbjuds. Elevers närvaro och frånvaro följs upp veckovis av lärarna. Avstämning sker i elevhälsoteamet. Föräldrarna kontaktas när så krävs.

Rektorn uppmanar föräldrarna att kontakta lärare, rektor eller verksamhetschefen direkt om de vill framföra synpunkter och klagomål. Intervjuade föräldrar uppfattar att de har möjligheter att framföra och få gehör för synpunkter. De uppger att de i första hand vänder sig till elevens lärare.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans rektor är väl förtrogen med verksamheten och tar ett tydligt ansvar för skolans övergripande funktioner och utveckling mot uppsatta mål. Skolan har en uttalad strategi för arbetet med mål, planering, utvärdering och utvecklings-/förbättringsarbete. Det lokala målstyrningsdokumentet/arbetsplanen har utarbetats under medverkan av skolans personal och utgör en del i skolans kontinuerliga kvalitets- och förbättringsarbete. Skolans måldokument och styrdokument är tillgängliga på skolans hemsida. Inspektörerna konstaterar dock att skolan saknar en skriftlig kvalitetsredovisning.

## 6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Eleverna på Utbynässkolan har tillgång till utbildning i enlighet med gällande timplan samt olika valmöjligheter inom ramen för elevens val, vilket är utlagt från årskurs 3 under tre dagar per termin. Skolan har valt att använda ”Skolans val” för att utöka antalet timmar i idrott och hälsa samt slöjd.

Lärarresursen i de yngre åren medger att eleverna i förskoleklasserna och årskurserna 1–2 får fler timmar än vad timplanen anger. Detta ger enligt rektorn

större flexibilitet och skapar utrymme för breddning och fördjupning av elevernas val inom den ordinarie verksamhetens ram.

Skolan erbjuder fritidshemsverksamhet för eleverna i förskoleklass och årskurserna 1–3. Eleverna i årskurs 4 erbjuds från och med innevarande läsår öppen fritidshemsverksamhet på Gamlestadsskolan.

Skolan har begränsade lokalmässiga möjligheter att erbjuda anpassad utbildning för elever med fysiskt funktionshinder. Hittills har inte någon elev blivit hänvisad till annan skola utan skolan har kunnat lösa de behov som funnits.

Föräldrar har tillgång till information om skolans verksamhet och aktuella händelser på skolan via olika kanaler, som till exempel skolans hemsida, månadsbrev, föräldramöten, utvecklingssamtal och föräldrasamrådet. I varje klassrum finns två pärmar tillgängliga, som innehåller skolans styrdokument, planer, policy etc. samt utdrag ur skollagen, grundskoleförordningen, Lpo 94 etc. Även kommunens Kunskapsnät används i viss mån av elever, föräldrar och personal för utbyte av information.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att det i Utbynässkolan finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Vidare bedömer inspektörerna att föräldrarnas möjligheter att hålla sig informerade om skolans verksamhet är god.

## 7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Stadsdelsnämnden antog inför läsåret 2003/2004 riktlinjer om cirka femton elever per klass, med i stort sett oförändrad lärarresurs men minskade stödresurser (elevassistenter). Det innebär för Utbynässkolans del att antalet elever i årskurserna 3–5 är mellan 11 till 17 elever per klass med 0,8 – 1,0 lärare och en gemensam resurs på 2,0 fritidspedagoger. De åldersintegrerade klasserna i de yngre åren består av 26 till 27 elever med 3,0 lärare, förskollärare och fritidspedagog. Därutöver finns personalresurser för slöjd, musik, idrott och hälsa, IT, bibliotek och teamsamordning.

Av skolans 26 lärare, förskollärare och fritidspedagoger har 25 föreskriven utbildning. Många har även arbetat länge på skolan. Antalet manliga pedagoger är tre.

På skolan finns specialpedagog motsvarande 0,5 årsarbetare, speciallärare motsvarande 1,0 årsarbetare och skolsköterska motsvarande cirka 0,3 årsarbetare. Därutöver har skolan 40 timmar elevstöd för fem elever, fördelade från stadsdelens gemensamma stödresurs. Dessa är utlagda på en elevassistent i en klass och i övrigt på befintlig personal. Skolan har dessutom tillgång till i stadsdelen centralt placerade stödresurser - psykologer, specialpedagoger med specialkompetens och talpedagog.

Skolan har en långsiktig utvecklingsinriktad planering av kompetensutvecklingen, som utgår från stadsdelens gemensamma skolutvecklingsområden och skolans lokala mål. På skolan genomförs både gemensam och individuell kompetensutveckling. Personalen kan också ta del av gemensamma fortbildningsdagar för stadsdelens skolor. Intervjuade lärare är positiva till kompetensutvecklingen men uppfattar att det är mycket som är ”uppifrånstyrd” och att det är för mycket på gång samtidigt.

Tillgången till läromedel och undervisningsmaterial är relativt god enligt rektorn. Elever påtalar dock att vissa läromedel är slitna och att läromedel i de samhälls- och naturorienterande ämnena inte är helt tidsenliga. På skolan finns ett skolbibliotek med fungerande låneverksamhet. Skolans elever och personal har god tillgång till datorer som enligt eleverna fungerar relativt bra. Datorerna används i varierande grad i undervisningen.

Skolan består av flera byggnader, både äldre delar och senare tillkomna paviljonger. Viss ombyggnad och renovering har skett under årens lopp. Lokalerna är enligt personal och föräldrar slitna och i behov av upprustning, men uppfattas ändå som trevliga av föräldrarna. Personalen och rektorn påtalar också att skolans lokaler inte är helt funktionsdugliga för den aktuella undervisningen, när det gäller standard och storlek samt möjligheter att utnyttjas flexibelt för såväl enskilt som kollektivt lärande. Det finns även brister i tillgängligheten för elever med fysiska funktionshinder, som till exempel våning två i huvudbyggnaden, matsalen, träslöjdssalen och två av paviljongerna. Skolgården ger möjligheter till lek och spel men brister i säkerhet enligt rektorn, genom att varutransporter och sophämningsfordon kör in på skolgården.

I Stadsdelen Kortedala fördelas budgeten till skolorna i en fast och en rörlig del. I den fasta delen ingår personalbudgeten, som är baserad på antalet elever. Fördelningen sker enligt delningstalet 16 elever för Utbynässkolan. Personalbudgeten innefattar även stödresurser för skolutvecklings- och elevhälsoarbetet. Den lokala fördelningen av personalresurserna avgörs på skolan. I den fasta delen ingår även centralt fastställda medel för mat och lokaler, som skolan inte styr över. I den rörliga delen ingår skolans övriga kostnader för material, läromedel och förbrukning. Även denna del är baserad på elevantalet men kan förändras varje månad beroende på det aktuella antalet elever. Utbynässkolans interna fördelning av dessa medel sker i facklig samverkan och budgeten är utlagd till personalen på olika konton.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans samlade lärarresurser ger goda förutsättningar för att utbildningen skall kunna genomföras så att eleverna når de nationella målen. Skolan bör se över elevernas säkerhet på skolgården bl.a. i samband med varutransporter och sophämtning.

### **Sammanfattande bedömning**

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Utbynässkolan övergripande är av god kvalitet. Eleverna ger utifrån sina förutsättningar uttryck för grundläggande demokratiska värderingar och ett etiskt förhållningssätt. Flertalet elever uppnår målen i de nationella proven i ämnena svenska, matematik och engelska i årskurs 5. Skolan arbetar medvetet för att skapa en god arbetsmiljö och förebygga kränkande behandling samt för att utveckla metoderna för att följa och

stödja elevernas kunskapsutveckling och utveckla lärandeprocesserna. Skolans rektor är förtrogen med verksamheten och tar ett tydligt ansvar för skolans övergripande funktioner och utveckling mot uppsatta mål. Skolan har en uttalad strategi för arbetet med mål, planering, utvärdering och utvecklings-/förbättringsarbete.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas kännedom om målen för utbildningen och möjligheter till delaktighet och inflytande i frågor om utbildningens mål och innehåll,
- elevernas möjligheter att ta ansvar för och aktivt delta i planeringen och utvärderingen av sitt lärande i förhållande till kunskapsmålen,
- skolans kunskapsuppföljning i andra ämnen än svenska, matematik och engelska,
- arbetssätt som främjar elevernas olika sätt att lära och deras förmåga att arbeta tillsammans, samt
- elevernas säkerhet på skolgården.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Skolan saknar en skriftlig kvalitetsredovisning (förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Datum

Ort

2005-12-02

Göteborg

Gunilla Hellner Blixt

Leif Hagstrand